

Standard č. 3 Informovanost o výkonu sociálně-právní ochrany dětí

	Kritérium
3a	Orgán sociálně-právní ochrany zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup či jiným vhodným způsobem pravidla a postupy jím vytvořené za účelem naplnění těchto standardů kvality sociálně-právní ochrany při poskytování sociálně-právní ochrany.
Základní orientace zaměstnanců i klientů v systému písemně zpracovaných vnitřních pravidel a postupů pracoviště a její dostupnost.	➤ Všechny vnitřní pravidla a postupy, které byly vytvořeny a shromážděny za účelem naplnění standardů kvality SPOD, jsou v elektronické nebo v tištěné podobě přístupné všem referentům SPOD. V elektronické podobě jsou pro referenty SPOD standardy uloženy na iPortálu MMK – OSo – záležitosti odboru – OSPOD a na disku U. V tištěné podobě jsou uloženy u vedoucí OSPOD v kanceláři č. 417 a u vedoucí OSo v budově D MMK, v kanceláři č. 204, a to včetně příloh. Standardy č. 1, 3 a 13 jsou zveřejněny na nástěnkách, které jsou umístěny v čekárnách OSPOD. ➤ Všichni referenti SPOD jsou s jednotlivými standardy, včetně jejich revizí, prokazatelně seznámeni, což ztvrzují svým podpisem. Referenti SPOD jsou rovněž seznámeni s ostatními vnitřními předpisy, a to elektronicky v systému FORMs. ➤ Revize standardů kvality SPOD se provádí dle potřeby, minimálně však jedenkrát ročně, a to nejpozději k 31.08. každého kalendářního roku. Za revizi standardů kvality SPOD jsou zodpovědné vedoucí oddělení SPOD a metodik oddělení. Změny jsou schvalovány vedoucí Oso, která stanoví vždy nejpozději k 01.09. každého kalendářního roku „Příkazem vedoucího odboru“ obsah jednotlivých standardů kvality sociálně-právní ochrany dle vyhlášky a jejich příloh. ➤ Dokumenty, které jsou nezbytné pro informování klientů, tj. především informace potřebné k řešení jejich životních situací, včetně konkrétních vzorů pro podání návrhů k soudům, jsou přístupné v elektronické podobě na internetových stránkách MMK – www.karvina.cz, v sekci Potřebuji vyřídit – Sociální oblast – Rodina a péče o děti – OSPOD Úprava poměrů k nezletilému dítěti: OSPOD - Úprava poměrů k nezletilému dítěti (Kolizní opatrovnictví), Oficiální stránky statutárního města Karviná (karvina.cz). Klienti zde mohou získat základní informace na řešení životních situací týkajících se nezletilých dětí, včetně kontaktů na referenty SPOD a povinně zveřejněných standardů č. 1, 3 a 13, které jsou také vyvěšeny na nástěnkách v čekárnách OSPOD. ➤ OSPOD má zpracovaný informační materiál ve formě letáku, který obsahuje základní informace o rozsahu sociálně-právní ochrany dětí ze strany Magistrátu města Karviné. ➤ V čekárně oddělení SPOD jsou nástěnky s letáky, prostřednictvím kterých jsou klienti informováni o případných službách, které mohou využít při řešení svých životních situací. Jedná se o letáky, které byly OSPOD dodány institucemi a týkají se problematiky rodin s dětmi.
3b	Orgán sociálně-právní ochrany má zpracovány informace o rozsahu a podmínkách poskytování sociálně-právní ochrany, a to ve formě srozumitelné cílové skupině. Tyto informace jsou veřejně dostupné.

Srozumitelnost a dostupnost informačního materiálu.	➤ OSPOD zabezpečuje výkon státní správy na úseku SPOD v souladu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. ➤ Předním hlediskem SPOD je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Přitom se přihlíží k širšímu sociálnímu prostředí dítěte. Zájem a blaho dítěte je deklarováno Úmluvou o právech dítěte čl. 3 bod 1 a ustanovením § 5 zákona o SPOD. ➤ OSPOD poskytuje sociálně-právní ochranu všem dětem „bez rozdílu“ do jejich 18 let věku a je bezplatná ➤ Dítě má právo požádat OSPOD o pomoc, a to i bez vědomí rodičů. Dítě má právo vyjádřit se při projednávání všech záležitostí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů a jiných osob odpovědných za jeho výchovu. ➤ Každý občan je oprávněn upozornit OSPOD na porušení povinností zneužití práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti nebo na ohrožené dítě. ➤ OSPOD při poskytování SPOD, včetně realizace metod sociální práce, bere ohled na rodiče, jako nositele rodičovské odpovědnosti. ➤ Referenti SPOD respektují právo dětí a členů rodiny na ochranu soukromí a rodinného života, včetně nedotknutelnosti obydlí. To neplatí, jestliže je ohrožen život, zdraví a nepříznivý vývoj dítěte. ➤ Referenti SPOD podávají informace formou a způsobem, aby jim klienti a děti byli schopni porozumět. ➤ OSPOD je oprávněn zpracovávat vyžádané osobní údaje v rozsahu, který je nezbytný k plnění úkolů podle zákona o SPOD, a to i tehdy, jestliže se jedná o osobní údaje uvedené v zákoně č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů a o změně některých zákonů, jako citlivé. ➤ Referenti SPOD jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se při provádění SPOD nebo v přímé souvislosti s tím seznámili, pokud zákon nestanoví jinak. Povinnosti zachovávat mlčenlivosti mohou být zaměstnanci zproštěni pouze tím, v jehož zájmu tuto povinnost mají, a to písemně s uvedením rozsahu a účelu. ➤ Zákon o SPOD vymezuje okruh dětí, na které se SPOD zejména vztahuje: • jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nebo nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti; • byly svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, a tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěřením dítěte do její výchovy; • vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženy závislostí, živí se prostitucí, spáchaly trestný čin, nebo děti mladší 15 let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak narušují občanské soužití; • opakovaně se dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte; • na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu;
--	---

- které jsou na základě žádostí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umísťovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců;
- které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami;
- které jsou žadateli o udělení mezinárodní ochrany, azylanty nebo osobami požívajícími doplňkové ochrany, a které se na území České republiky nacházejí bez doprovodu rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu;

pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.

➤ **Rozsah SPOD je dán situací dítěte a jeho rodiny, který vychází z vyhodnocení situace dítěte v souladu se zákonem o SPOD.**
OSPOD

při zjišťování informací potřebných pro výkon sociálně-právní ochrany dítěte

je oprávněn navštívit dítě a rodinu v místě bydliště, ve škole, případně v dalších institucích, pořizovat obrázkové snímky a obrazové a zvukové záznamy dítěte a prostředí, v němž žije a může požadovat sdělení potřebných informací od právnických i fyzických osob, a to před i po vyhodnocení situace dítěte. Na základě vyhodnocení volí OSPOD jednotlivé intervence a opatření, kterými mohou být:

- konzultace a odborné či preventivní poradenství;
- zprostředkování odborných služeb pro rodiny s dětmi (terapie, mediací);
- zprostředkování odborných služeb pro rodiny s dětmi za účelem zlepšování jejich životní situace a získávání dovedností pro zvýšení rodičovských kompetencí;
- zprostředkování odborných služeb pro rodiče či děti za účelem minimalizace negativního způsobu života/chování (užívání návykových látek, zvládání agrese, emocí apod.);
- poskytování podpory dětem;
- zprostředkování základního právního poradenství v oblasti SPOD;
- zprostředkování pomoci rodinám při řešení sociálních problémů;
- poskytování pomoci rodinám při řešení výchovných problémů s dětmi;
- sociální šetření v rodině;
- pořádání případových konferencí (plánované koordinované a pevně strukturované pracovní setkání rodičů, dítěte a odborníků, kteří pracují, pracovali nebo budou pracovat s ohroženým dítětem, jeho rodiči, popř. i s členy širší rodiny).

➤ **K naplnění výkonu SPOD jsou zaměstnanci sociálně-právní ochrany dětí rozděleni do agend podle problematiky:**

- agenda náhradní rodinné péče (pěstounská péče a péče jiné osoby než rodiče)
 - přijímání žádostí o zprostředkování osvojení či pěstounské péče;
 - přijímání žádostí o zařazení do evidence pěstounů na přechodnou dobu;

	- sledování vývoje dětí, které byly svěřeny do náhradní rodinné péče; - poskytování poradenství a zprostředkování odborné pomoci dítěti v náhradní rodinné péči, osobám pečujícím a osobám v evidenci; - poskytování poradenství a zprostředkování odborné pomoci rodičům dítěte v náhradní rodinné péči za účelem sanace rodiny; - výkon veřejného poručníka v situaci, když se dítě v náhradní rodinné péči ocitne bez zákonného zástupce do rozhodnutí soudu; - výkon poručnictví nezl. dětí v náhradní rodinné péči na základě pravomocného rozhodnutí soudu (v případech, kdy rodiče nemohou plnit rodičovskou odpovědnost); - určený pracovník koordinuje pěstounskou péči na přechodnou dobu • <u>agenda péče o děti (týrané, zneužívané a zanedbávané děti)</u> - činnosti spojené s řešením problematiky týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte; - činnosti spojené s řešením problematiky domácího násilí; - vyhodnocování situace dítěte a jeho rodiny z hlediska posouzení, zda se jedná o ohrožené dítě; - sledování vývoje dětí, které byly vyhodnoceny jako ohrožené a realizace opatření na jejich ochranu; - poskytování poradenství a zprostředkování odborné pomoci rodičům dítěte, které bylo vyhodnoceno jako ohrožené; - poskytování poradenství a zprostředkování odborné pomoci dítěti, které požádá o pomoc; - výkon veřejného poručníka v situaci, když se dítě ocitne bez zákonného zástupce do rozhodnutí soudu; - výkon poručnictví nezl. dětí na základě pravomocného rozhodnutí soudu (v případech, kdy rodiče nemohou plnit rodičovskou odpovědnost). • <u>agenda kolizního opatrovnictví</u> - vykonává funkci kolizního opatrovníka dle občanského zákoníku a zákona o sociálně-právní ochraně dětí v soudních řízeních (na základě usnesení soudu o ustanovení opatrovníkem); - hovoří s dítětem (pokud je dítě toho schopno), vysvětluje mu svoji roli a zjišťuje stanovisko dítěte v dané věci; - účastní se soudních řízení a vyjadřuje stanoviska k dané věci; - jedná s rodiči či jinými účastníky ve věci soudního řízení za účelem poskytnutí poradenství a motivace rodičů k uzavření dohody v zájmu dítěte; - spory rodičů o děti nelze řešit účastí ze strany OSPOD. Při konfliktní komunikaci mezi rodiči je doporučena spolupráce s organizacemi poskytujícími mediační služby. Rodiče by se měli vždy snažit dosáhnout dohody a tím zamezit poškozování zdravého vývoje dítěte.
--	---

	• <u>agenda kurately pro mládež</u> - řešení výchovných problémů dětí a mladistvých jako je záškoláctví, útky, toulání, užívání návykových látek apod.; - trestná činnost a přestupky nezl. dětí a mladistvých; - vyhodnocování situace dítěte a jeho rodiny z hlediska posouzení, zda se jedná o ohrožené dítě; - poskytování poradenství a zprostředkování odborné pomoci rodičům dítěte v oblasti řešení výchovných problémů; - poskytování poradenství a zprostředkování odborné pomoci dítěti, které požádá o pomoc v oblasti kurately; - sledování výkonu ústavní a ochranné výchovy. ➤ Úkolem OSPOD je chránit práva dětí v náročných životních situacích v mnoha oblastech. Základním pravidlem při ochraně práv je zajištění participace dítěte na řešení daného problému, a to s ohledem na jeho věk a rozumové schopnosti. Pokud tomu nebrání žádná překážka, je povinností pracovníka OSPOD zjišťovat stanovisko dítěte k danému problému a způsobu řešení a dítě seznamovat s přijatými opatřeními. ➤ Rodiče nezletilých dětí či osoby odpovědné za výchovu nezletilého dítěte jsou povinni spolupracovat s OSPOD na řešení vzniklých problémů a zamezit tak pokračování negativního vlivu na zdravý vývoj dítěte. Není v kompetencích OSPOD vytvořit dětem podnětné a harmonické výchovné prostředí. Uvedené je pouze v kompetencích rodičů či jiných pečujících osob. OSPOD může pouze nabídnout možnosti řešení problému a zprostředkovat odbornou pomoc – OSPOD odpovídá za proces, nikoliv za výsledek. Ten je odpovědností rodičů či jiných pečujících osob. ➤ V případech, kdy jsou identifikována závažná rizika pro dítě, a přijatá opatření mírnějšího charakteru nevedla k nápravě situace, může OSPOD využít další možnosti k ochraně dítěte dané zákonem o SPOD, a to zejména: • podat k soudu návrh nebo podnět k zahájení soudního řízení, které je v zájmu ochrany dítěte (např. návrh na nařízení ústavní výchovy, omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti, na nařízení výchovného opatření atd.); • podat k soudu návrh na nařízení předběžného opatření, kterým bude dítě umístěno mimo rodinu; • uložit výchovné opatření – napomenutí, dohled, omezení, povinnost rodiče či dítěte využít odbornou poradenskou pomoc. ➤ V rámci SPOD nejsou řešeny: • sousedské spory, jejichž svědky jsou nezletilé děti; • občanské soužití v domech; • majetkové vztahy mezi rodiči; • sepisování návrhů k soudu na žádost občana. V těchto případech referenti SPOD poskytnou odborné poradenství nebo vzor návrhu. Ve zvlášť zřetelných případech, s ohledem na zájem dítěte, je možné učinit výjimku; • mediace; • předávání dárek a korespondence dětem ze strany rodičů a osob blízkých dítěti prostřednictvím OSPOD;
--	--

	• dávky státní sociální podpory, důchodového a nemocenského pojištění. ➤ Platná legislativa: • usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku ČR; • sdělení FMZV č. 104/1991 Sb., o úmluvě o právech dítěte; • zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů; • zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; • zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních; • zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád; • zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže; • zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních; • zákon č. 500/2004 Sb., správní řád; • zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon; • zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád); • zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů; • zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby; • zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě; • zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; • zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů a o změně některých zákonů • zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, • zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, • vyhláška č. 473/2012., o provádění některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, • směrnice MPSV č. 2013/26780-21 ze dne 19. září 2013 o stanovení evidence dětí a obsahu spisové dokumentace o dětech vedené orgány sociálně-právní ochrany dětí.
--	---